ТАҚЫРЫБЫ

ОРЫС СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ҚАЗАҚ ТӨЛ ДЫБЫСТАРЫ

ҮЙРЕНУІНДЕГІ ЖАҢЫЛТПАШТАРДЫҢ КӨМЕГІ

Ғылыми жобаның мақсаты:

Ғылыми жобаның негізгі мақсаты – өзге тілді оқушылардың қазақ тілінің төл дыбыстарыны айтылу, жазылу ерекшеліктерін жете меңгеріп, кириллицадағы ұқсас әріптермен алмастырмай орынды қолданудың жолдарын үйрету.

Алға қойған мақсатыма жету үшін мынадай мәселелерді жүйелі түрде дәлелдеуді міндет етіп қойдым:

- фонетика жүйесін зерттеу;

-төл дыбыстардың айтылуы мен жазылуындағы ерекшелігін қалыптастыру;

- сауатты, көркем жазу дағдыларын жетілдіру;

- төл дыбыстар кездесетін жаңылтпаштардан күнделікті тілдік қарым-қатынаста мысалдар теріп, талдау;

Қазіргі қазақ тілінде қазақтың төл дыбыстары - 9.
Олар: ә, ғ, қ, ң, һ, ө, ұ, ү, і

Жаңылтпаш деген аты жаңылтудан шыққан. Қатарынан қайта-қайта шапшаң айтқанда, иә тіл келмейтін, иә тіл баска сөз қылып бұзып кететін сөздердің басын құрап, келістірген шығарма жаңылтпаш деп аталады».

Ахмет Байтұрсынов

«Жаңылтпаш халықтық поэтикалық шығармалардағы фольклордың шағын жанрына жататын, дыбыс үйлесімділігіне негізделген, тез және айқын айтылуы қиын сөздер тізбегі»

Н.Төреқұлов

Танымдық қабілеті шартты түрде бөлінген үш сатыдан тұрады :

- белсенді (жұмыс үдерісінде білім алу);

- бейнелік (суреттер мен бейнелердің көмегімен білім алу);

- **таңбалық (сөздер мен сандардың көмегімен білім алу).**

Джером Брунер «Білім беру үдерісі»

Таңбалық (сөздер мен сандардың көмегімен білім алу).

Күз, Кез, Көз,
Күш, Кеш, Көш,
Кір, Кер, Көр,
Күл, Кел, Көл,
Кілең қысқа сөз,
Кім оқиды тез?

Үш кіші ішік піштім,
Бес кіші ішік піштім,
Неше кіші ішік піштім?

Гүл өсірген дұрыс па?

Ұл өсірген дұрыс па?

Тіл өсірген дұрыс па?

Құры есірген дұрыс па?

Заңгер меңгергенді,
Дәрігер меңгере ала ма?
Дәрігер меңгергенді,
Заңгер меңгере ала ма?

Ақ шар бар,

Көк шар бар.

Көп шар бар,

Төрт шар бар.

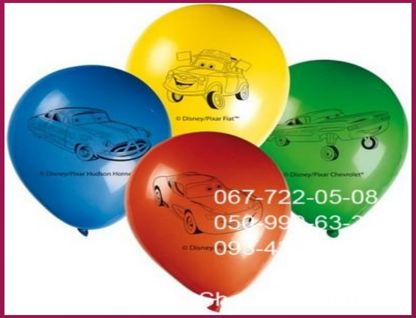

Қондық жаңа **қонысқа,**
Қалың екен **жоңышқа.**
Қоныстағы **жоңышқа**,
Оралады **қонышқа!**

<u>Дөңгелектің</u> бір аты –
<u>«Доңғалақ</u> па?»

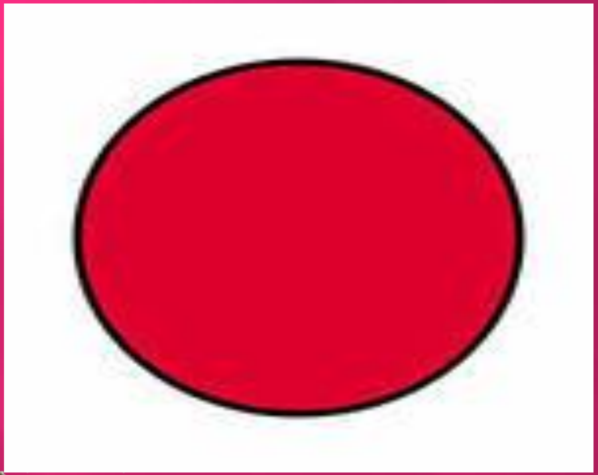

ҚОРЫТЫНДЫ

Бала тілін дамытуда, анық та айқын сөйлеуге жаттықтыруда – жаңылтпаш үлкен роль атқарады. Балалар, әр әріпке іріктеліп берілген осындай жаңылтпаштарды жаттай отырып өмірге- азық, бағытына- қазық болар білім ең алдымен дыбыстардан, әріптерден басталатынына ден қояды.

Назарларыңызғ
а
рахмет